

*М. І. Карпа,
д. держ. упр., професор,
професор кафедри публічного управління та адміністрування,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-8141-4894>
Д. М. Збаровський,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-5293-2190>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.14.148

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНО- ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

*М. Карпа,
Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Public Administration and Management,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine
D. Zbarovskyi,
Postgraduate student, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine*

COMPETENCE OF PUBLIC AUTHORITIES IN FORMING STATE POLICY IN THE FIELD OF ENVIRONMENTAL SAFETY IN UKRAINE: REGULATORY AND LEGAL ASPECT

У статті проаналізовано нормативно-правову основу компетенцій органів публічної влади щодо формування державної політики у сфері екологічної безпеки України. Впровадження екологічного підходу в державну політику та розвиток системи інтегрованого екологічного управління ставить перед системою публічного управління завдання щодо запровадження новітніх способів управління та вдосконалення діючих. Компетеційна складова органів публічної влади визначає сферу діяльності та окреслює її межі, формує методологічну базу вибору механізмів реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки. Державна система екологічної безпеки України — це поєднання всіх державних заходів (юридичних, економічних, технічних, гуманітарних, медичних, соціальних), спрямованих на підтримку рівноваги між її екосистемами та здійсненням на них як антропогенного так, і природного навантаження. Розвиток національної безпеки, з точки зору екологічної безпеки, що складається в нашій країні має залежати від величини ризику щодо можливості виникнення природних та техногенних катастроф, в також від виникнення негативних процесів, що відбуваються поступово, але можуть спричинити негативні наслідки. Тому ефективній стратегії екологічної безпеки України має відповідати такий варіант розвитку суспільства, при якому практично виключається ризик виникнення катастроф та мінімальні витрати природних ресурсів.

У статті здійснено аналіз нормативно-правового аспекту компетенцій органів публічної влади у сфері екологічної безпеки України. За основу дослідження взято підхід, за яким формування компетенцій органів публічної влади у сфері екологічної безпеки України відбувається відповідно до прийнятих та ратифікованих міжнародних документів та стандартів, національ-

них доктрин та стратегій, національних, регіональних та локальних потреб. Нормативно-правова основа компетенцій органів публічної влади щодо формування державної політики у сфері екологічної безпеки України сформовано на основі Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, які є орієнтирами для розроблення проектів прогностичних і програмних документів, проектів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України. Іншим стратегічним документом щодо державної екологічної політики в Україні є Закон України "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року".

The article analyzes the legal basis of the competences of public authorities in the formation of state policy in the field of environmental safety in Ukraine. The introduction of an environmental approach into public policy and the development of an integrated environmental management system sets the task of introducing the latest methods of management and improving existing ones for systemic public administration. The competence component of public authorities determines the scope of activities and defines its limits, forms the methodological basis for choosing the mechanisms for implementing state policy in the field of environmental safety.

The state system of environmental safety of Ukraine is a combination of all state measures (legal, economic, technical, humanitarian, medical, social) aimed at maintaining a balance between its ecosystems and the implementation of both anthropogenic and natural pressures on them. The development of national security, from the point of view of the environmental security that is emerging in our country, should depend on the magnitude of the risk regarding the possibility of natural and man-made disasters, as well as on the occurrence of negative processes that occur gradually, but can lead to negative consequences. Therefore, an effective strategy for the environmental safety of Ukraine should correspond to a variant of the development of society, which practically eliminates the risk of disasters and minimizes the cost of natural resources.

The article analyzes the legal aspect of the competences of public authorities in the field of environmental safety of Ukraine. The study is based on an approach according to which the formation of the competences of public authorities in the field of environmental security of Ukraine takes place in accordance with accepted and ratified international documents and standards, national doctrines and strategies, national, regional and local needs. The regulatory framework for the competence of public authorities in the formation of state policy in the field of environmental security of Ukraine is formed on the basis of the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030, which are guidelines for the development of draft forecast and program documents, draft regulatory legal acts in order to ensure the balance of the economic, social and environmental dimensions of Ukraine's sustainable development. Another strategic document of the state environmental policy in Ukraine is the Law of Ukraine "On the main principles (strategy) of the state environmental policy of Ukraine for the period up to 2030".

Ключові слова: органи публічної влади, державна політика, екологічна безпека, нормативно-правовий аспект, компетенція, публічне управління, національна безпека.

Key words: public authorities, state policy, environmental safety, legal aspect, competence, public administration, national security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

З 24 лютого 2022 року російська армія скоїла понад 2 тисячі екологічних злочинів на території України та завдала нашому довкіллю збитків на суму понад 1800 млрд гривень за розрахунками Державної екологічної інспекції. Дії ворожої техніки та її знищення спричинило 45 712 тонн викидів в атмосферу, а лісові пожежі, горіння нафтопродуктів та загоряння інших об'єктів призвели до потрапляння близько 50 млн тонн небезпечних газів у повітря. Загалом обсяг викидів парнико-

вих газів внаслідок російського вторгнення в Україну приблизно дорівнює річному обсягу викидів Болгарії [1].

У 2022 році міжнародній спільноті представили Довкілля складову Плану відновлення України після війни, яка потребує ~25,5 млрд інвестицій для реалізації 76 природоохоронних проектів. Для цього Україна реалізуватиме 9 нагальних реформ у сфері управління відходами, державного екологічного контролю, регулювання промислового забруднення, комплексного моніторингу довкілля, управління природоохоронними територіями тощо. Для досягнення результатів в Україні створять: понад 100 сучасних об'єктів управління відходами; 10 зразкових національних парків відповідно до

стандартів ЄС; 10 реабілітаційних центрів для диких тварин; 15 біопереходів на шляху міграції тварин; 9 лісонасінєвих центрів з вирощування саджанців дерев; Окрім того, Україна планує використовувати сучасні технології для відбудови промисловості та зменшення викидів парникових газів у 10 разів [2].

Тому забезпечення екологічної безпеки є актуальним та гострим питанням для реалізації у державі на сьогоднішній та післявоєнний період. Органи публічної влади разом у суспільством та міжнародною спільнотою мають долати та вирішувати наслідки екологічних катастроф та проблем та швидко реагувати на виклики. Компетенція органів публічної влади у сфері екологічної безпеки України, реалізація компетенції має важливе наукове та практичне значення, зокрема в частині її змістового навантаження, теоретико-методологічних основ функціонування, нормативно-правового забезпечення, організаційно-функціонального забезпечення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематику екологічної безпеки досліджують різні наукові школи. Зокрема, дослідженню реалізації екологічної політики в Україні присвячено роботи відомих науковців і фахівців, таких як В. Андронов, Г. Білявський, В. Бугас, Б. Буркинський, О. Веклич, Д. Ветвицький, І. Драган, О. Заржицький, В. Кравців, О. Лазор, Н. Малиш, О. Мягченко, Є. Хлобистов, В. Шевчук та інші. За системним підходом проблематику екологічної безпеки та здійснення екологічної державної політики досліджували такі вчені, як М. Андрієнко, О. Дзюбенко, О. Колєнов, О. Малеки, С. Ожго, А. Омаров та інші.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Загальною проблемою у контексті даного дослідження виступає публічна політика у сфері екологічної безпеки України. Метою пропонованої статті є аналіз нормативно-правового аспекту компетенцій органів публічної влади у сфері екологічної безпеки України. Формування компетенцій органів публічної влади у сфері екологічної безпеки України відбувається відповідно до прийнятих та ратифікованих міжнародних документів та стандартів, національних доктрин та стратегій, національних, регіональних та локальних потреб.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Війна завдала величезної шкоди майже третині українських лісів. У 18-ти незаконно окупованих росіянами національних парках та заповідниках, зафіксовані неlegalні вирубки дерев. Загальна площа повалених або вирубаних лісів складає понад 281 тис. гектарів. Зруйнована техніка окупанта перетворилася на 407 678 тонн відходів, які продовжують виділяти небезпечні речовини та стають загрозою для довкілля та здоров'я мирного населення країни. А площа небезпечних відходів, які в умовах війни не вдається утилізувати швидко та відповідно до стандартів, вже сягає 3 300 квадратних метрів. Втручання росії в Україну призвело до створен-

ня найбільшого в світі мінного поля площиною у 250 тисяч квадратних кілометрів.

Розвиток екологічного підходу в державну політику та впровадження системи інтегрованого екологічного управління, інтеграція екологічної політики до інших, у тому числі міжнародних, політик, включення екологічної складової у розробку та реалізацію державного планування та у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, зокрема екологічна модернізація промислових підприємств шляхом зниження ставки екологічного податку або у формі фіксованої річної суми компенсації (відшкодування податку), у поєднанні з поліпшенням екологічних характеристик продукції, є шляхом до сучасної системної екологічної політики, що реалізується у країнах — членах Європейського Союзу.

Впровадження системи управління екологічними ризиками в усіх сферах національної економіки сприятиме запобіганню катастроф техногенного та екологічного характеру. Екологічна безпека — це такий стан та умови навколишнього природного середовища, при якому забезпечується екологічна рівновага та гарантується захист навколишнього середовища: біосфери, атмосфери, гідросфери, літосфери, космосфери, видового складу тваринного і рослинного світу, природних ресурсів, збереження здоров'я і життєдіяльності людей. У ст. 50 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" екологічна безпека визначається як стан навколишнього середовища, за умов якого гарантується запобігання погіршення екологічної ситуації та здоров'я людини. Це сукупність дій, станів і процесів, що прямо або побічно не приводять до життєво важливих втрат (або погроз таких втрат), що наносяться природному середовищу, окремим людям і людству, комплекс станів, явищ і дій, що забезпечує екологічний на Землі і в будь-яких її регіонах на рівні, до якого фізично, соціально-економічно, технологічно і політично готове (може без серйозних втрат адаптуватися) людство.

Закон України "Про національну безпеку України" свідчить, що національна безпека України — захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. Національні інтереси України — життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян. Крім того, державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист: людини і громадянина — їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства — його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави — її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища — від надзвичайних ситуацій [3].

Незважаючи на важливість терміну екологічна безпека він не широко висвітлений у правових документах України. Визначення екологічної безпеки міститься у

статті 50 Закону України "Про охорону навколишнього середовища", згідно з якою екологічна безпека — це стан навколишнього середовища, при якому запобігається погіршення екологічної ситуації та виникнення небезпеки для здоров'я людини. Екологічна безпека гарантується громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів, а діяльність фізичних та юридичних осіб, що завдає шкоди навколишньому природному середовищу, може бути припинена за рішенням суду [4].

Відповідно до чинного законодавства управління охороною навколишнього природного середовища полягає у здійсненні в цій галузі наступних функцій:

- спостереження,
- дослідження,
- стратегічної екологічної оцінки,
- оцінки впливу на довкілля,
- контролю,
- прогнозування,
- програмування,
- інформування та іншої виконавчо-розпорядчої діяльності.

Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюють Кабінет Міністрів України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві ради та виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, державні органи по охороні навколишнього природного середовища і використанню природних ресурсів та інші державні органи відповідно до законодавства України. Законодавством України передбачено розподіл компетенцій у сфері охорони навколишнього природного середовища за рівнями (Рис. 1—5).

Державними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади (Рис. 1), що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а на території Автономної Республіки Крим — орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та інші державні органи, до компетенції яких законами України віднесено здійснення зазначених функцій.

Основна мета управління в галузі охорони навколишнього природного середовища є:

- реалізація законодавства,
- контроль за додержанням вимог екологічної безпеки,
- забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища,
- раціонального використання природних ресурсів,
- досягнення узгодженості дій державних і громадських органів у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Компетенція Кабінету Міністрів України у галузі охорони навколишнього природного середовища:	а) здійснює реалізацію визначеної Верховною Радою України екологічної політики; б) забезпечує розробку державних цільових, міждержавних екологічних програм; в) координує діяльність центральних органів виконавчої влади, інших установ та організацій України у питаннях охорони навколишнього природного середовища; г) встановлює порядок утворення і використання Державного фонду охорони навколишнього природного середовища у складі Державного бюджету України та затверджує перелік природоохоронних заходів; д) встановлює порядок розробки та затвердження екологічних нормативів, лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, а також порядок надання дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами; е) приймає рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення; ж) організує екологічне виховання та екологічну освіту громадян; и) керує зовнішніми зв'язками України в галузі охорони навколишнього природного середовища.
--	--

Рис. 1. Компетенція Кабінету Міністрів України у галузі охорони навколишнього природного середовища

Джерело: подано за даними [5].

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції:	а) здійснюють реалізацію рішень відповідних рад; б) координують діяльність підприємств, установ та організацій, розташованих на території відповідно села, селища, міста, незалежно від форм власності та підпорядкування; в) організують розробку місцевих екологічних програм; д) затверджують за поданням обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а на території Автономної Республіки Крим - органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів загальнодержавного значення, ліміти скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення або навколишнього природного середовища за межами відповідно села, селища, міста; е) організують збір, переробку, утилізацію і захоронення відходів на своїй території; є) формують і використовують місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища у складі місцевих бюджетів; ж) погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів; з) забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення; и) організують екологічну освіту та екологічне виховання громадян; і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.
---	---

Рис. 2. Компетенція виконавчих органи сільських, селищних, міських рад у галузі охорони навколишнього природного середовища

Джерело: подано за даними [5].

Компетенція центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів	а) забезпечення формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів; в) організація моніторингу навколишнього природного середовища, створення і забезпечення роботи мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації, положення про яку затверджується Кабінетом Міністрів України; г) затвердження нормативів, правил щодо регулювання використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища від забруднення та інших шкідливих впливів; е) одержання безоплатно від центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій інформації, необхідної для виконання покладених на нього завдань; і) керівництво заповідною справою, ведення Червоної книги України; ї) координація роботи інших спеціально уповноважених органів державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів; й) здійснення міжнародного співробітництва з питань охорони навколишнього природного середовища, вивчення, узагальнення і поширення міжнародного досвіду в цій галузі, організація виконання зобов'язань України відповідно до міжнародних угод з питань охорони навколишнього природного середовища; к) встановлення порядку надання інформації про стан навколишнього природного середовища; м) здійснення процедури попередньої обґрунтованої згоди відповідно до вимог Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття щодо можливості транскордонного переміщення генетично модифікованих організмів, призначених для умисного введення в навколишнє природне середовище; р) затвердження у межах своєї компетенції нормативно-методичних документів та здійснення методичного керівництва та методологічно-консультативного забезпечення з питань стратегічної екологічної оцінки; с) забезпечення формування державної політики у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів.
--	--

Рис. 3. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів

Джерело: подано за даними [5].

Компетенція виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у галузі охорони навколишнього природного середовища націлена на діяльність у сфері забезпечення екологічної безпеки локального рівня, вирішуючи екологічні проблеми місцевого значення (Рис. 2).

Компетенцію центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів розкрито на Рис. 3.

Компетенцію центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, в галузі охорони навколишнього природного середо-

вища та використання природних ресурсів подано на Рис. 4.

Компетенція органів публічної влади окреслена широким спектром нормативно-правових актів, адже торкається багатьох складових навколишнього середовища [6-9]. Компетенція нагляду (контролю) націлена на певні дії, механізми, інструменти щодо забезпечення контролю у різних сферах та галузях народного господарства у сфері екологічної безпеки. Зокрема, до компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

організація і здійснення у межах компетенції державного нагляду (контролю) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами — нерезидентами вимог законодавства:

про екологічну та радіаційну безпеку, про оцінку впливу на довкілля, про стратегічну екологічну оцінку, про моніторинг, звітність та верифікацію викидів парникових газів;

про використання та охорону земель; про охорону і раціональне використання вод та відтворення водних ресурсів;

про охорону атмосферного повітря; про охорону, захист, використання та відтворення лісів;

про охорону, утримання і використання зелених насаджень;

Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів	а) реалізація державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів; б) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля; в) одержання безоплатно від центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій інформації, необхідної для виконання покладених на нього завдань; г) видача дозволів на викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, на спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства України; г) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку; д) здійснення повноважень у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів.
--	---

Рис. 4. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів

Джерело: подано за даними [5].

про використання, охорону і відтворення рослинного світу;

про охорону, раціональне використання та відтворення тваринного світу;

щодо дотримання правил створення, поповнення, зберігання, використання та державного обліку зоологічних, ботанічних колекцій і торгівлі ними;

під час ведення мисливського господарства та здійснення полювання;

про збереження об'єктів рослинного та тваринного світу, занесених до Червоної та Зеленої книг України, формування, збереження і використання екологічної мережі;

про природно-заповідний фонд;

про охорону, використання і відтворення риби та інших водних живих ресурсів;

у сфері хімічних джерел струму в частині забезпечення екологічної безпеки виробництва хімічних джерел струму та утилізації відпрацьованих хімічних джерел струму, ведення обліку обсягів накопичення відпрацьованих хімічних джерел струму та передачі їх на утилізацію;

про поводження з відходами;

щодо наявності дозволів, лімітів та квот на спеціальне використання природних ресурсів, дотримання їх умов;

про біологічну та генетичну безпеку щодо біологічних об'єктів природного середовища при створенні, дослідженні та практичному використанні генетично модифікованих організмів у відкритій системі;

У структурі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, можуть створюватися спеціальні підрозділи, працівники яких мають право носити форму встановленого зразка і вогнепальну зброю.

Посадові особи спеціальних підрозділів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

На обласному рівні компетенція органів публічної влади розкрита на Рис. 5.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Екологічна політика є головним критерієм в структурі екологічної безпеки України. Головним стратегічним документом щодо державної екологічної політики в Україні є "Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року".

Компетенція обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища

а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;

б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;

{Пункт "в" частини першої статті 20⁴ виключено на підставі Закону № 124-ІХ від 20.09.2019}

г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

{Пункт "з" частини першої статті 20⁴ в редакції Закону № 2059-VIII від 23.05.2017}

Г) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (крім скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);

д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

д¹) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Рис. 5. Компетенція обласних державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища

Джерело: подано за даними [5].

Цим документом зазначається, що процеси глобалізації та суспільних трансформацій підвищили пріоритетність збереження довкілля, а отже, потребують від України вжиття термінових заходів. Основною метою державної екологічної політики є досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем.

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року є орієнтирами для розроблення проектів прогнозних і програмних документів, проектів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України [10].

Підтримуючи проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, викладені у Національній доповіді "Цілі сталого розвитку: Україна", забезпечувати дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, що і буде формувати компетенцію органів публічної влади:

- забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією;
- забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх;
- забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів;
- забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва;
- вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками;
- збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку;
- захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття;
- зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку.

Література:

1. Рік екоциду в Україні. Екологічні злочини у цифрах. Громадська організація "Всеукраїнський молодіжний рух" ЛЕЦ ДУ ІТ ЮКРЕЙН". URL: <https://letsdoit-ukraine.org/2023/02/ecocide-in-numbers/>
2. В Міндовкільля назвали суми та кроки для відновлення природи України після війни. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/v-mindovkilliya-nazvali-sumi-ta-kroki-dlya-vidnovlennya-prirodi-ukraini-pislyavijni/>
3. Про національну безпеку України [Електронний ресурс]: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
4. Блінова В.В., Мельник В.В. Екологічна безпека України як складова національної безпеки. Тези XVII Всеукраїнської наукової on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених з міжнародною участю "Сучасні проблеми екології" (15 квітня 2021 року). Державний університет "Житомирська політехніка". URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/zmist-1.pdf>
5. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
6. Карпа М. І. Критерії моделювання публічної служби: методологічний аспект / М. І. Карпа. Ефективність державного управління (текст): зб. наук. пр. ЛПІДУ НАДУ, 2016. — Вип. 4. — С. 227—233.
7. Карпа М. І. Межі компетенції суб'єктів публічної служби: особливості визначення. Державне управління та місцеве самоврядування (текст): зб. наук. пр. ДРІДУ НАДУ, 2017. Вип. 2 (33). С. 109—116.
8. Карпа М.І. Предметна компетенція органів публічної влади. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М.М. Іжа]. Вип. 3 (71). Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. 182 с. С. 50—56.
9. Карпа, М. І. (2019). Аналіз процесів формування та реалізації компетенцій органів публічної влади та їх посадових осіб за суб'єктивними оцінками експертів. Ефективність державного управління, (58). С. 145—156. URL: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.58.-2019.168709>
10. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

References:

1. Let's do it Ukraine (2023), "The year of ecocide in Ukraine. Environmental crimes in numbers", available at: <https://letsdoitukraine.org/2023/02/ecocide-in-numbers/> (Accessed 28 June 2023).
2. EcoPolicy (2022), "The sums and ways to restore Ukraine's nature after the war", available at: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/v-mindovkilliya-nazvali-sumi-ta-kroki-dlya-vidnovlennya-prirodi-ukraini-pislyavijni/> (Accessed 28 June 2023).
3. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "About the national security of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (Accessed 28 June 2023).
4. Blinova, V.V. and Mel'nyk, V.V. (2021), "Environmental security of Ukraine as a component of national security", Tezy XVII Vseukrains'koi naukovoï on-line konferentsii zdobuvachiv vyschoi osvity i molodykh uchenykh z mizhnarodnoiu uchastiu "Suchasni problemy ekolohii" [Theses of the XVIII All-Ukrainian scientific online conference of higher education graduates and young scientists with international participation "Modern problems of ecology"], Derzhavnyj universytet "Zhytomyrs'ka politehnika", Zhytomyr, Ukraine, available at: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/zmist-1.pdf> (Accessed 28 June 2023).
5. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On Environmental Protection", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (Accessed 28 June 2023).
6. Karpa, M.I. (2016), "Criteria for public service modelling: methodological aspect", Efektyvnist' derzhavnoho upravlinnia, vol. 4, pp. 227—233.
7. Karpa M.I. (2017), "Competency-based limits of public service subjects: features of determination", Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia, vol. 2 (33), pp. 109—116.
8. Karpa M.I. (2017), "Subject-matter competence of public authorities", Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia, vol. 3 (71), pp. 50—56.
9. Karpa, M.I. (2019), "Analysis of the processes of forming and implementing the competencies of public authorities and its officials according to the subjective assessments of experts", Efektyvnist' derzhavnoho upravlinnia, vol. (58), pp. 145—156. doi.org/10.33990/2070-4011.58.2019.168709.
10. President of Ukraine (2019), Decree "About the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (Accessed 28 June 2023).

Стаття надійшла до редакції 09.07.2023 р.